

Saanti sijte Postboks 236 7371 Røros

Trøndelag fylkeskommune, fylkets hus

Postboks 2560

7735 Steinkjer

13/9-2021

Høringsuttalelse Regional plan for arealbruk 2021-2030

Saanti sijte stiller seg bak felles høringsuttalelse fra Nord Trøndelag og Sør-Trøndelag/Hedmark reinbeiteområde. Vi vil i tillegg komme med noen andre innspill.

Generelt

Til grunn for planen er «klimatilpasning og folkehelse» valgt som gjennomgående temaer. I dag er det velkjent og akseptert at vi ikke står ovenfor bare en klimakrise, men også en naturkrise. Menneskelige aktiviteter varmer opp verden. Samtidig fortrenger dagens forbruk av arealer planter og dyrs leveområder. Begge deler forsterker faren for dramatiske endringer *både* i klima og natur. Vi i samisk reindrift har følt dette på kroppen over lengre tid. Vi ber derfor om at man endrer det gjennomgående temaet fra klimatilpasning til bærekraftig arealbruk, slik at man ikke vedtar en regional arealplan basert på et utdatert kunnskapsgrunnlag.

For samisk reindrift er klimaendringene utfordrende i seg, -men like utfordrende er det at mange av de tiltakene som nå gjennomføres som klimatiltak gjør at reindriften blir dobbelt skadelidende som følge av klimaendringene, da tiltakene som skjer som et ledd i det grønne skiftet er kritiske både for naturen og oss. En regional plan for arealbruk må derfor ha fokus på helheten.

Arealsituasjonen i Saanti sijte

Vi er i en situasjon der vi taper natur, fjellene blir mindre (av mange årsaker), mens det blir stadig mer folk. Vannkraftutbygging har påvirket oss negativt i stor grad. Store arealer har gått tapt, i tillegg til at andre deler av beitelandet er negativt påvirket på grunn av veier, kraftlinjer og annen infrastruktur som følger med denne typen utbygginger. Nå senest blir vi berørt av vindkraftutbyggingen på Stokkfjellet i Selbu.

I Saanti sijte ligger den tetteste fritidsbebyggelsen (flesteplutt enheter i forhold til areal) i nasjonal sammenheng. Det er positivt at fritidsboliger trekkes fram som et eget tema i RPA. Utbygging av fritidsboliger har i stor grad vært et kommunalt anliggende, med lite regionalt fokus. Det har medført en uforutsigbar bit-for-bit-utbygging med mangel på helhetlig perspektiv. Det har ført til betydelige negative konsekvenser for reindriften.

Det store antallet fritidsboliger har stor påvirkning på reinens beitebruk. I våre beiteområder har vi både store hyttefelt, spredte hytter og turistforeningshytter med mye besøk.

Fritidsbebyggelse representerer store arealinngrep i vår sijte både pga direkte arealtap på tomter, veier og annen infrastruktur. -Men også på grunn av forstyrrelse som oppstår rundt hyttefeltene og som følge av ferdsel ut fra hyttene. Dette er betydelig da det er mange brukere ved hyttene, hevet standard på hyttene, romsligere løsninger for hjemmekontor mv. genererer mye ferdsel i våre leveområder gjennom hele året.

Ferdsl som forstyrrelse på dyr og natur

I nasjonal sammenheng er ferdsl som forstyrrelse på rein (og andre dyr) sterkt underkommunisert, dette til tross for at det fra samisk hold har blitt påpekt i en årrekke. Vi vil minne om naturmangfoldlovens §8 «Myndighetene skal videre legge vekt på kunnskap som er basert på generasjoners erfaringer gjennom bruk av og samspill med naturen, herunder slik samisk bruk, og som kan bidra til bærekraftig bruk og vern av naturmangfoldet.» Den senere tiden har det kommet ny forskning på villrein som underbygger samisk tradisjonskunnskap som viser hvor store utfordringer reinen har som følge av menneskelig aktivitet. I enkelte villreinområder er det som følge av dette foreslått og tildels gjort tiltak for å begrense forstyrrelsen på villreinen, være seg omlegging og fjerning av stier og flytting av turisthytter fra følsomme områder.

Fragmenterte arealer i seg selv gjør oss og reinen mer sårbar både for klimaendringer og rovdyr. I tillegg har vi et stort omfang av ferdsl i beiteområdene. Veiene som ble bygd i forbindelse med kraftubyggingene går langt til fjells tvers gjennom distriktet vårt. Det gjør at nesten alt av beiteland er lett tilgjengelig, og med så mange brukere blir denne ferdslen stor, og det medfører at reinen ikke får beitero i store deler av året. Vi mener at man må se på samlede effekter for reindriften både i forhold til fysiske arealinngrep, men også i forhold til planlegging av stier, løyper og snøscooterløyper.

Det er bra at planen legger opp til at reindriftsarealene skal sikres innen 2030. Slik dagens situasjon er med mange kommuner å forholde seg til. Strikken tøyas hele tida. Tiltak som blir forhandlet bort i megling om en arealplan kommer inn igjen ved neste korsvei, sammen med nye tiltak, slik taper vi hele beiteland hele tida For å sikre samisk reindrifts eksistens må en få på plass en forutsigbarhet og trygghet for at de nødvendige arealene sikres både på kort og lang sikt. Reindriften har blandet erfaring med lokal forvaltning av arealene. Det mangler kompetanse på sørsamisk kultur, historie og reindriften i kommunene. Kommunene i Saanti sijte er i all hovedsak innlandskommuner som sliter både med sysselsetting og bosetting. Det resulterer ofte i at våre interesser blir satt til side for tiltak som gir økonomisk utbytte på kort sikt på bekostning av natur og våre leveområder.

Konkrete innspill til punkter i forslag til regional plan for arealbruk 2021-2030

2.43 Verdiskaping

Reindriften er også en næring som skaper verdier basert på naturbaserte ressurser.

3.2.1 Klimaomstilling

Ustabile vintre er utfordrende for oss, gjentakende tine-fryse perioder gjennom vinteren kan gjøre store deler av beitenes utilgjengelige for reinen da isen danner «låser beitenes». Reinen vil i slike situasjoner ha et absolutt behov for ro på beitelandet, alternative beiter kan være avgjørende i en slik situasjon.

Vi vil også påpeke at reinens landskap og beiter er arealer som binder mye karbon, både i skog, på myr og i fjellet. Reinen bidrar positivt gjennom at reinen opprettholder en åpen beitemark. Dette er gunstig for å bremse klimaendringer, arealer som gror igjen og «forbuskes» bidrar til økt oppvarming av jordoverflaten, reinen motvirker dette. Beitemark er også viktig for biologisk mangfold. Reinens landskap er et landskap som er attraktivt for menneskene.

4.7.4 Arealplansaker og kulturminner

Når det gjelder registrering av samiske kulturminner er dette gjort i liten utstrekning, og som regel i tilknytning til utredninger i forbindelse med store inngrep. Mangelfulle registreringer gjør at kulturminner kan gå tapt i forbindelse med mindre ikke-søknadspliktige inngrep. Områderegistreringer med tanke på samiske kulturminner bør derfor gjøres for å øke kunnskapsgrunnlaget.

4.8.1 Naturmangfold

Viser til vårt innspill om bærekraftig arealbruk som grunnleggende for planen, samt reinens beitemark som positivt for artsmangfold.

4.8.2 Friluftsområder

Tap av natur som vi har sett i stort omfang i Trøndelag de siste årene, gjør at presset på de resterende områder blir større som områder for rekreasjon og friluftsliv. Viser til tidligere kommentar om at tilrettelegging for ferdsel må gjøres med fokus på samlet både for rein og annet dyreliv.

En konsekvens av tilrettelegging av snøscooterløyper gjør at grupper som søker seg til arealer uten støy tar i bruk andre områder, for rein og annet vilt vil da svært små arealer bli uberørt. I Saanti sijte er for eksempel Stuggudalen nedbygd av hyttefelt, hvor er da friluftsområdene der? Det gjør at både skogliene som er nedbygd og de nærliggende fjellområdene blir sterkt negativt berørt.

5.1.1 Områdene avsatt til LNFR-formål må forvaltes bærekraftig

Det er positivt at man har fokus på en bærekraftig forvaltning av arealene. Man må i det videre arbeidet ta med seg alle de omdisponeringene som allerede har vært, og at man ikke på noe som helst vis starter i en 0-stilling, og at man bør ha et mål om å være arealnøytral.

5.1.2 Nydyrking

Nydyrking kan i enkelte kommuner anlegges på arealer som er beitemark for oss. I tillegg til at vi taper arealer blir vi skadelidende som følge av at reinen vil oppsøke disse «grønne oasene» i sine beitemarker. I mange tilfeller blir nydyrking også anlagt i naturlige trekkleier for reinen. Dette setter oss i en vanskelig situasjon fordi det danner grunnlaget for nye og unødvendige konflikter.

5.1.3 Skogbruk

Naturskogene har store beiteverdier for reinen. Tettere planting er ikke gunstig for reinen, og bør unngås i reinbeiteområdene. Gjødsling av skog i vinterbeiteområdene er ikke bra, da gjødsling påvirker artssammensetningen.

5.2 Reindrift

Mål om at beiteressursene for den sørsamiske reindriften skal være ivaretatt i 2030 er bra. Viser forøvrig til konsultasjonsplikten og dette må synliggjøres i R19.

5.2.1 Reindriften er en viktig bærer av sørsamisk kultur

Ønsker tilføyd at beitearealene og beitero er helt vesentlige for reindriften fremtidige eksistens.

5.2.2 Oppdatert kunnskapsgrunnlag – et verktøy for god planlegging

«Tidlig dialog for tidlige avklaringer»

Det er helt vesentlig at man i tidlig fase innhenter ytterligere kunnskaper og vurderinger utover det som finnes i kartgrunnlagene. Både fordi det gir et mye bedre kunnskapsgrunnlag, men også fordi mange kommuner mangler kompetanse i egen organisasjon til å tolke disse kartene riktig. Det vises forøvrig til konsultasjonsplikten.

5.2.3 Reindrift og annen arealbruk

«Konsekvenser for reinen ved arealinngrep»

Det er bra at planen peker på de samlede effektene. Men slik det står nå kan det oppfattes som at det bare gjelder i forhold til vindkraft, samlede effekter er jo summen av alle inngrep og forstyrrelse som påvirker reindriften, inngrep og forstyrrelse i et distrikt kan også påvirke nabo-distriktene.

«Klimatilpasning og reindrift»

Det er riktig at reindrifta er sårbar for klimaendringer. Mange inngrep og mye forstyrrelse i beitelandet øker sårbarheten betraktelig. Det er viktig at planmyndighetene er bevisste at det er stor variasjon fra år til år som gjør at det vil variere hvilke arealer som blir brukt.

5.3.1 Naturstein, malm og industrimineraler

Reindrifta har dårlig erfaring med storstilt mineralutvinning. Store arealer kan gå tapt til beite, omgivelsene blir forurenset og drifta i seg selv vil forstyrre et stort omland. Tidligere erfaringer fra mineralutvinning i reinbeiteland må inngå som en del av kunnskapsgrunnlaget i forhold til dette.

5.4 Fritidsboliger og reiseliv

R24: I Saanti sijte er store deler av arealet verneområder i form av nasjonalpark, landskapsvern eller som naturreservater. Disse har fått utarbeidet besøksstrategier, det er viktig at det er dialog og besøksstrategier i kommunene som harmonerer med de som er vedtatt for verneområdene.

5.4.1 Fritidsboliger

Viser til at vi har en svært høy tetthet av fritidsboliger i Saanti sijte. Det er viktig at man tar ut avsatte arealer som ikke er bebygd når arealplanene rulleres på nytt. Nye arealer bør ikke tas i bruk, samtidig er tålegrensen for fortetting allerede nådd i enkelte områder. Viser til tidligere kommentarer om inngrep og forstyrrelse som følge av hytteutbygging, man må se summen av inngrep og ferdsel som grunnlag. Storstilt utbygging av hytter bør utløse erstatning.

5.4.2 Reiseliv

Det er viktig å få på plass besøksstrategier. Samisk reindrift må inn som en del av kunnskapsgrunnlaget i et slikt arbeid.

5.7 Energiproduksjon og nett

Det er bra at det ikke skal avsettes nye arealer til vindkraft før konsekvensene av de allerede konsesjonsgitte er vurdert. I dette arbeidet forutsettes det at samisk tradisjonskunnskap vektlegges.

5.7.1 Energibehov og arealkonsekvenser

I første avsnitt må også reindrift tas inn som en interesse med en stor målkonflikt mellom utbygging av kraftanlegg for fornybar energi.

Dersom det er spørsmål knyttet til våre innspill, ta gjerne kontakt med undertegnede.

Med vennlig hilsen,

Lars Aage Brandsfjell
Leder, Saanti sijte